

№ Φ 092.22/2905

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση È È

Κατά

Ελλάδας

(Προσφυγή υπ'αρ. 30604/07)

Απόφαση

(Δίκαιη ικανοποίηση)

Στρασβούργο, 17 Απριλίου 2012

Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 44§2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν ορισμένες αλλαγές ως προς τον τύπο.

№ Φ 092.22/2905

Στην υπόθεση **Ē Ē κατά Ελλάδας**,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δικαιωμάτων του ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα),
αφού συνεδρίασε σε Τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Nina Vajic, Πρόεδρο,

Anatoly Kovler,

Peer Lorenzen,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Erik Mose, Δικαστές,

Και με την σύμπραξη του André Wampach, Αναπληρωτή Γραμματέα
Τμήματος,

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο στις 27 Μαρτίου 2012,

Εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ. 30604/07) που άσκησε κατά της Ελληνικής ένας Αμερικανός υπήκοος ελληνικής καταγωγής, ο κ. **Ē Ē**, («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε στο Δικαστήριο, στις 12 Ιουλίου 2007, σύμφωνα με το αρ. 34 της Σύμβασης προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Με απόφαση της 22ας Ιουλίου 2010 («απόφαση επί του κυρίου αιτήματος») το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης. Ειδικότερα, το Δικαστήριο θεώρησε ότι τα δικαστήρια που επιλήφθηκαν της υπόθεσης του προσφεύγοντα προέβησαν σε ερμηνεία και εφαρμογή του εθνικού δικαίου για την αναθεώρηση πολιτικής δίκης σε έφεση η οποία εμπεριείχε παραβίαση του δικαιώματος του ενδιαφερομένου για πρόσβαση σε δικαστήριο.

No Φ 092.22/2905

3. Βασιζόμενος στο άρθρο 41 της Σύμβασης, ο προσφεύγων ζητούσε δίκαιη ικανοποίηση ύψους 1.000.000 € για την υλική ζημία που υπέστη, 80.000 € λόγω ηθικής βλάβης και 39.940,20€ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, εκ των οποίων 30.000 € για την πληρωμή των εξόδων του για τα τρία ταξίδια του από τις ΗΠΑ στην Ελλάδα για τις ανάγκες της διαδικασίας.

4. Επειδή το θέμα της εφαρμογής του άρθρου 41 της Σύμβασης δεν ήταν έτοιμο για επίλυση, το Δικαστήριο επιφυλάχθηκε ως προς αυτό και κάλεσε την Κυβέρνηση και τον προσφεύγοντα να του υποβάλλουν εγγράφως, εντός τριών μηνών, τις παρατηρήσεις τους ως προς το θέμα αυτό και ιδίως να του γνωρίσουν κάθε συμφωνία στην οποία θα μπορούσαν να καταλήξουν (*ibidem*, §33, και παρ. 3 του διατακτικού).

5. Τόσο ο προσφεύγων όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν παρατηρήσεις.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

6. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση».

A. Ζημία

1. *Θέσεις των μερών*

α) Ο προσφεύγων

7. Ο προσφεύγων ζητά κατά πρώτο λόγο την επιστροφή της ιδιοκτησίας του. Σε περίπτωση αδυναμίας επιστροφής, ζητά 1.000.000 € για την υλική του ζημία. Ισχυρίζεται ότι το ποσό αυτό θεμελιώνεται στην σημερινή αντικειμενική αξία του οικοπέδου, στην εκτιμώμενη αξία αυτού κατά την πολιτική δίκη ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων (1.400.000 δρχ., δηλαδή 4.108 € περίπου) καθώς και στο ότι το οικόπεδο βρίσκεται κοντά στην παραλία σε ένα νησί που γνώρισε αξιοσημείωτη τουριστική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια.

No Φ 092.22/2905

8. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι η απόφαση του Δικαστηρίου επί του κυρίου αιτήματος είναι οριστική και υποχρεωτική για το καθ' ου η προσφυγή κράτος, το οποίο πρέπει να αποκαταστήσει την κατάσταση όπως ήταν πριν την παραβίαση. Λυπάται που η απόφαση του Δικαστηρίου δεν μπορεί να επιφέρει ακύρωση της απόφασης του Αρείου Πάγου της 17^{ης} Ιανουαρίου 2007, και που η Ελλάδα δεν έχει θεσπίσει νόμο που να επιτρέπει την επανάληψη της διαδικασίας στα πολιτικά δικαστήρια, μετά από απόφαση του Δικαστηρίου που διαπιστώνει παραβίαση.

9. Ο προσφεύγων ζητά επίσης το ποσό των 80.000 € λόγω ηθικής βλάβης.

B) Η Κυβέρνηση

10. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι στον τομέα της πολιτικής δίκης, η επανάληψη διαδικασίας μετά από απόφαση του Δικαστηρίου αντίκειται στην αρχή του δεδικασμένου. Το Ελληνικό Κράτος προέβλεψε από το 2001 την επανάληψη της ποινικής διαδικασίας μετά από καταδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου δεν έπραξε όμως το ίδιο για την πολιτική δίκη, λόγω των συνεπειών που μπορεί να έχει απέναντι στους τρίτους. Η ασφάλεια δικαίου σε θέματα εμπράγματων δικαιωμάτων απαιτεί οι τρίτοι που έχουν αποκτήσει δικαιώματα να προστατεύονται έναντι κάθε απρόβλεπτης προσβολής μεταγενέστερης της αγοράς. Η ελληνική έννομη τάξη προβλέπει την δυνατότητα αναθεώρησης πολιτικής δίκης, πράγμα που αποτελεί ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο στην διάθεση του ενδιαφερομένου, ακόμα κι αν στην παρούσα περίπτωση ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να κάνει χρήση αυτού λόγω εξαιρετικών περιστάσεων που αφορούν την ίδια την υπόθεσή του.

11. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει επίσης, ότι ο προσφεύγων παρέστη ως πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη η οποία έληξε με την καταδίκη του Α.Π. για ψευδομαρτυρία. Ο προσφεύγων είχε ζητήσει αποζημίωση ύψους 10.000 € λόγω ηθικής βλάβης, την οποία του επιδικάσανε τα ποινικά δικαστήρια. Ωστόσο, δεν υπέβαλε ενώπιον των δικαστηρίων τις αστικές αξιώσεις για την στέρηση της ιδιοκτησίας του τις οποίες υποβάλλει τώρα ενώπιον του Δικαστηρίου. Ωστόσο, ο προσφεύγων θα μπορούσε να είχε ασκήσει αγωγή αποζημίωσης κατά των κληρονόμων της αρχικής αντιδίκου Ε.Γ. καθώς και κατά εκείνων που είχαν αναγνωριστεί ως συγκύριοι με την Ε.Γ. με την απόφαση υπ'αρ. 446/2002 του Αρείου Πάγου. Συνεπώς, ο προσφεύγων δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα.

No Φ 092.22/2905

12. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να προβλέψει ποια θα ήταν η έκβαση της διαδικασίας ως προς την ουσία, δηλαδή την αποκατάσταση της ιδιοκτησίας ή την πληρωμή αποζημίωσης που να αντιστοιχεί με το σύνολο της αξίας αυτής, αν δεν είχε απορριφθεί η αίτηση αναθεώρησης ως εκπρόθεσμη.

13. Όσον αφορά το αιτούμενο ποσό, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος με την διαπιστωθείσα παραβίαση και ότι είναι αυθαίρετο και υπερβολικό αφού έχει ως βάση το ποσό του 1.200.000 δρχ. που ζήτησε ο προσφεύγων στην αγωγή του το 1989 και το οποίο επικαιροποιήθηκε με μόνη την επίκληση της τουριστικής ανάπτυξης της Χίου. Υποβάλει ένα έγγραφο που έχουν εκδώσει οι φορολογικές αρχές της Χίου σύμφωνα με το οποίο η σημερινή αντικειμενική αξία του ακινήτου του προσφεύγοντα ανέρχεται σε 21.762,11 €.

14. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό και δεν δικαιολογείται και ότι μια αποζημίωση για το λόγο αυτό δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 3.000 €.

2. Η κρίση του Δικαστηρίου

15. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, ότι όσον αφορά ειδικότερα την επανάληψη της διαδικασίας, δεν έχει, κατ' αρχήν, αρμοδιότητα να διατάξει τέτοια μέτρα (βλ. μεταξύ άλλων, *De Clerck κατά Βελγίου*, αρ. 34316/02, §98, 25 Σεπτεμβρίου 2007). Ωστόσο, στην περίπτωση που ένας ιδιώτης έχει καταδικαστεί ποινικά μετά από διαδικασία που πάσχει από παραβιάσεις των απαιτήσεων του άρθρου 6 της Σύμβασης, το Δικαστήριο μπορεί να υποδείξει ότι νέα δίκη ή επανάληψη της διαδικασίας, με αίτηση του ενδιαφερομένου, αποτελεί, κατ' αρχήν κατάλληλο μέσο για επανόρθωση της διαπιστωθείσας παραβίασης (βλ. μεταξύ άλλων, *Gençel κατά Τουρκίας*, αρ. 53431/99, §27, 23 Οκτωβρίου 2003, *Ocalan κατά Τουρκίας [GC]*, αρ. 46221/99, §210, CEDH 2005-IV, και *Claes et autres κατά Βελγίου*, αρ. 46825/99, 47132/99, 47502/99, 49010/99, 49104/99, 49195/99, §53, 2 Ιουνίου 2005). Αυτό είναι σύμφωνο με τις υποδείξεις της Επιτροπής Υπουργών που στην Σύστασή της R(2000)2, κάλεσε τα Κράτη μέλη της Σύμβασης να θεσπίσουν μηχανισμούς επανεξέτασης μιας υπόθεσης ή επανάληψης της διαδικασίας σε εθνικό επίπεδο, θεωρώντας ότι αυτοί είναι «το πιο κατάλληλο μέσον, μάλλον το μοναδικό μέσο με το οποίο μπορεί να επιτευχθεί η καθολική αποκατάσταση «*restitution in integrum*».

No Φ 092.22/2905

16. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην υπό κρίση υπόθεση, η απόρριψη της αίτησης για αναθεώρηση της πολιτικής δίκης ενώπιον του Εφετείου Αιγαίου, η αρχική απόφαση του οποίου είχε στηριχτεί σε μαρτυρία που αποδείχθηκε εν συνεχεία ψευδής, εμπόδισε τον προσφεύγοντα να πετύχει την επανεκδίκαση της υπόθεσής του επί της ουσίας και να αναγνωρισθεί, ενδεχομένως, κύριος του επίδικου οικοπέδου.

17. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 22 Σεπτεμβρίου 2011, ο Άρειος Πάγος, συνεδριάζοντας σε Ολομέλεια, εξέδωσε απόφαση που ρυθμίζει το πρόβλημα που τέθηκε στην παρούσα υπόθεση ως προς την ουσία και που είχε οδηγήσει το Δικαστήριο να συμπεράνει παραβίαση του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης. Πράγματι, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην απόφαση του επί του κυρίου αιτήματος (παρ. 28) έκρινε ότι τα δικαστήρια που επιλήφθηκαν της αίτησης αναθεώρησης του προσφεύγοντα είχαν προβεί σε μια ερμηνεία που είχε ως συνέπεια να του επιβληθεί μια υποχρέωση που δεν ήταν σε θέση να τηρήσει: να πετύχει, εντός προθεσμίας τριών ετών το μέγιστο από την δημοσίευση της απόφασης της οποίας την αναθεώρηση επιθυμούσε, την έκδοση αμετάκλητης απόφασης από τα ποινικά δικαστήρια που να αναγνωρίζει την ψευδή μαρτυρία της οποίας υπήρξε θύμα.

18. Στην προαναφερθείσα απόφαση, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι μια αίτηση για αναθεώρηση πολιτικής δίκης κατ' έφεση, που αφορά απόφαση η οποία βασίζεται σε στοιχείο που αναγνωρίζεται μεταγενέστερα ότι είναι ψευδές, είναι παραδεκτή ακόμα και αν έχει ασκηθεί άνω των τριών ετών μετά την έκδοση της απόφασης η αναθεώρηση της οποίας ζητείται. Στην περίπτωση αυτή, η προθεσμία των τριών ετών αρχίζει από την δημοσίευση της απόφασης που αποφαινεται για τον ψευδή χαρακτήρα του εν λόγω στοιχείου.

19. Ωστόσο, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο προσφεύγων δεν μπορεί να επικαλεστεί την απόφαση αυτή για να ζητήσει την αναθεώρηση της απόφασης που τον αφορά στον βαθμό που η προθεσμία που προβλέπεται για την άσκηση ενός τέτοιου ένδικου μέσου, όπως αυτή ερμηνεύεται σήμερα από τον Άρειο Πάγο, έχει τώρα παρέλθει.

20. Το Δικαστήριο κρίνει εν συνεχεία ότι η μοναδική βάση που μπορεί να γίνει δεκτή για την επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης στηρίζεται στο ότι ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να απολαύσει τις εγγυήσεις του άρθρου 6. Αναμφισβήτητα το Δικαστήριο δεν μπορεί να προβλέψει ποια θα ήταν η έκβαση της δίκης στην αντίθετη περίπτωση, αλλά δεν θεωρεί μη εύλογο να

No Φ 092.22/2905

θεωρήσει ότι ο ενδιαφερόμενος υπέστη μια απώλεια ευκαιριών (*Colozza κατά Ιταλίας*, απόφαση της 12^{ης} Φεβρουαρίου 1985, σειρά A, αρ. 89, §38, *Pélissier et Sassi κατά Γαλλίας* [GC], αρ. 25444/94, §80, ECHR 1999-II και *Cudak κατά Λιθουανίας* [GC], αρ. 15869/02, §79, 23 Μαρτίου 2010). Σε αυτό προστίθεται μια ηθική βλάβη την οποία μόνη η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης που αναφέρεται στην παρούσα απόφαση δεν αρκεί για να την θεραπεύσει. Αποφαινόμενο με δικαιοσύνη, σύμφωνα με το άρθρο 41, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 25.000 €, για όλους τους λόγους ζημίας.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

21. Ο προσφεύγων ζητά το ποσό των 9.940,20 € για δικαστικά έξοδα συν 30.000 € για προσωπικά έξοδα που συνδέονται με τα ταξίδια του από τις Η.Π.Α στην Ελλάδα.

22. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, το ποσό που ζητείται για αυτά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη, που δεν αποδεικνύονται, δεν τελεί σε αιτιώδη σχέση με την διαπιστωθείσα παραβίαση.

23. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης κατ' εφαρμογή του άρθρου 41 προϋποθέτει ότι αυτά αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και επίσης, εύλογα ως προς το ύψος τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], αρ. 31107/96, §54, CEDH 2000-XI).

24. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντα για έξοδα και δικαστική δαπάνη δεν συνοδεύονται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Θα πρέπει λοιπόν το αίτημά του να απορριφθεί.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

25. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Αποφαίνεται*

№ Φ 092.22/2905

α) ότι το καθ' ου η προσφυγή Κράτος πρέπει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από την ημέρα θα γίνει οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 της Σύμβασης, 25.000 € (είκοσι πέντε χιλιάδες ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για υλική ζημία και ηθική βλάβη

β) ότι από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα αυξάνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες

2. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα περαιτέρω.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 17 Απριλίου 2012, σύμφωνα με το άρθρο 77 § §2 και 3 του Κανονισμού.

André Wampach
Αναπληρωτής Γραμματέας

Nina Vajic
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο
Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα